

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 27.2.2008
COM(2008) 122 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CĂTRE
CONSILIU**

Sistemul financiar european: adaptarea la schimbare

Contribuție a Comisiei către Consiliul European

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CĂTRE CONSILIU

Sistemul financiar european: adaptarea la schimbare

Contribuție a Comisiei către Consiliul European

(Text cu relevanță pentru SEE)

INTRODUCERE

Consiliul European de primăvară se întrunește într-un moment în care dificultățile din sectorul financiar internațional continuă să își facă resimțite efectele. În condițiile globalizării și ale interconectării în timp real a piețelor financiare, problemele apărute într-o parte a lumii au un impact rapid asupra altor regiuni. Evenimentele recente au avut un impact asupra băncilor internaționale, societăților multinaționale și persoanelor fizice care încep să se confrunte cu condiții din ce în ce mai stricte de creditare, cu consecințe care merg de la capacitatea societăților de a investi și de a se dezvolta, până la proprietatea asupra unei locuințe și venitul disponibil în cadrul gospodăriilor. Numeroși europeni sunt îngrijorați cu privire la consecințele acestui fenomen asupra economiilor țărilor lor și asupra siguranței locurilor de muncă și resurselor financiare proprii. Aceste preocupări necesită explicații despre ceea ce se întreprinde la nivel național, la nivelul UE și la nivel internațional pentru a dovedi europenilor că pot avea încredere în modul în care funcționează piețele financiare și în cadrul economic al UE. Experiența recentă a arătat că există deficiențe importante în cadrul sistemului financiar internațional, care trebuie remediate, în special prin îmbunătățirea calității informațiilor disponibile pentru toți investitorii și, în paralel, prin consolidarea controlului prudential și gestionării riscurilor. Discuțiile din cadrul Consiliului European de primăvară ar trebui valorificate pentru a determina etapele următoare ale acțiunilor întreprinse de UE ca răspuns la aceste provocări.

CLIMATUL ECONOMIC ACTUAL

Situația și previziunile economice mondiale rămân deosebit de incerte la începutul anului 2008, din cauza tulburărilor de pe piețele financiare, a încetirii economiei americane și a creșterii marcate a prețurilor materiilor prime. În aceste împrejurări, gradul ridicat de stabilitate oferit de euro este foarte binevenit.

Până acum, economia europeană a reacționat relativ bine la această provocare. Indicatorii principali, precum ratele dobânzilor la economii și contul curent, au oferit o protecție reală împotriva consecințelor tulburărilor financiare. Cu toate acestea, nivelul încrederii a cunoscut un maxim în vara trecută și, conform previziunilor, creșterea PIB-ului a cunoscut o încetinire în ultimul trimestru al anului 2007.

Ultimele previziuni ale Comisiei arată o reducere a ratei de creștere anuală a PIB-ului, corespunzând, conform estimărilor, unei valori a PIB-ului de 2,0% pentru UE și 1,8% pentru zona euro. În același timp, prețurile ridicate ale materiilor prime au contribuit la creșterea inflației, până la 2,9% în UE și 2,6% în zona euro. Totuși, cu o bază care pare solidă în UE și

guverne care gestionează atent finanțele publice, în 2008, creșterea are în continuare șanse de a se apropia destul de mult de potențialul UE.

REFORME CARE PROTEJEAZĂ CETĂȚENII

În linii generale, modalitățile prin care UE poate face față șocurilor actuale cu care se confruntă economia mondială sunt menținerea unor politici macroeconomice solide și stabile, în sprijinul unui ansamblu echilibrat de politici, și continuarea reformelor structurale. Prin Strategia de la Lisabona pentru creștere și locuri de muncă, UE dispune de politicile și instrumentele potrivite pentru a depăși dificultățile actuale și pentru a continua să genereze creștere și locuri de muncă. O strategie concentrată pe creșterea pe termen lung este cel mai bun mod de a limita efectele unei încetiniri temporare. Eforturile din trecut de realizare a unui echilibru sau a unui excedent bugetar în conformitate cu partea preventivă a Pactului de stabilitate și creștere își arată acum meritele, funcționând ca elemente automate de stabilizare și putând, în prezent, să-și joace pe deplin rolul în majoritatea cazurilor. Mai multe state membre prevăd, de asemenea reduceri ale impozitelor în bugetele pe 2008. O economie cu o bază solidă, orientată spre creștere, este cea mai bună apărare împotriva unei recesiuni. Toate statele membre au programe naționale de reformă care sunt supuse unei evaluări la nivelul UE. Statele membre au adoptat recomandări naționale specifice care nu sunt încă pe deplin puse în aplicare. La nivel UE există o convergență puternică privind domeniile în care sunt necesare reforme suplimentare. Comisia le-a grupat în patru domenii prioritare și a stabilit, în programul comunitar de la Lisabona, acțiuni care trebuie luate la nivelul UE:

- investirea în oameni și modernizarea piețelor forței de muncă;
- valorificarea potențialului întreprinderilor;
- investirea în cunoaștere și inovație;
- sprijinirea UE astfel încât aceasta să devină o economie cu emisii scăzute de carbon.

Un efort concertat de accelerare a ritmului reformelor și de punere deplină în aplicare a acestor politici va demonstra cetățenilor că factorii de decizie nu sunt nici neputincioși, nici inactivi. În programul Consiliului European de primăvară este inclusă adoptarea următorului ciclu de trei ani al Strategiei de la Lisabona, asigurându-se astfel că procesul de reformă și de modernizare va continua să producă rezultate în UE și oferind o protecție suplimentară împotriva tulburărilor de pe piețele internaționale.

REGLEMENTAREA PIEȚELOR FINANCIARE EUROPENE

Piețele financiare sunt reglementate adecvat în UE. Cu mult timp înainte de tulburările actuale de pe piețele financiare, UE depunea eforturi pentru promovarea stabilității financiare, propunând reguli de consolidare a mecanismelor prudențiale ale sistemului financiar al UE prin intermediul unei combinații de norme, instrumente juridice fără caracter obligatoriu și inițiative de auto-reglementare ale industriei. Deși supravegherea și reglementarea zilnică a piețelor financiare are loc la nivel național, dezvoltarea reglementărilor-cadru ale UE pentru o piață unică de capital a dus la apariția unor noi produse și servicii financiare transfrontaliere, având drept corolar necesitatea unui cadru de supraveghere mai unitar la nivelul UE.

Piața europeană de capital este în prezent cea mai mare din lume, ea înregistrând o creștere puternică în ultimii zece ani, stimulată și de moneda euro. Cadrul european este compus dintr-o serie de reguli generale care acoperă sectoarele valorilor mobiliare, băncilor, legislației societăților de asigurări, auditului și contabilității. Aceste reguli stabilesc standarde ridicate de control prudential și de protecție a investitorilor, încurajând totodată concurența și inovația. Regulile necesită cooperarea autorităților de reglementare și supraveghere între diferitele sectoare și state membre. Datorită dezvoltării acestor politici, autoritățile de supraveghere din statele membre colaborează strâns în vederea consolidării cooperării privind prevenirea, gestionarea și soluționarea crizelor¹. Această cooperare este activă și la nivel mondial, unde dialogul și cooperarea în domeniul reglementării, de exemplu în cadrul comitetului Basel, precum și între autoritățile din UE și din SUA, demonstrează că există modalități eficiente de a identifica provocările de pe piețele financiare și de a le face față.

REAȚIILE INIȚIALE ALE EUROPEI

Cu toate acestea, inovația și evoluția permanentă sunt o constantă a piețelor financiare mondiale; factorii de decizie trebuie să fie vigilenți dacă doresc ca reglementarea să producă rezultatele scontate. Imediat după criza creditelor ipotecare cu risc ridicat („*sub-prime*”) din SUA, BCE și alte bănci centrale au reacționat eficient pentru a face față presiunilor de lichiditate generate de dezechilibrele apărute pe numeroase piețe financiare importante. Tulburările financiare recente au dezvăluit lacune ale cadrului de reglementare care guvernează sistemul financiar internațional, în special cu privire la transparența operațiunilor, previzibilitatea regulilor și calitatea gestionării riscurilor. Astfel, în octombrie 2007, consiliul ECOFIN a adoptat un plan de acțiune care stabilea măsuri foarte precise pentru lunile următoare, menite să consolideze cadrul de reglementare. Planul se concentrează pe patru domenii esențiale de acțiune: îmbunătățirea transparenței; evaluarea produselor financiare; consolidarea cerințelor prudenciale; ameliorarea funcționării piețelor (de exemplu, printr-o mai bună politică de evaluare financiară). Aceste priorități rămân pe deplin valabile. În cadrul diferitelor foruri se depun în continuare eforturi susținute. Miniștrii ECOFIN vor avea în vedere, la reuniunea lor din martie, un raport intermediar către Consiliul European de prezentare a progreselor realizate în diferitele domenii.

FONDURI SUVERANE

Situația financiară internațională actuală a ilustrat modul în care fondurile suverane pot contribui la stabilizarea piețelor prin furnizarea unor surse foarte necesare de lichiditate și investiții. Cu toate acestea, au fost exprimate și motive de preocupare privind motivația și lipsa de transparență a unora dintre aceste fonduri. În cadrul comunicării ce însoțește prezentul document, Comisia își prezintă analiza cu privire la fondurile suverane, propune principii pentru o abordare europeană comună și stabilește orientări care ar putea fi reflectate într-un cod de conduită adoptat la nivel internațional de operatorii fondurilor.

AJUTOARE DE STAT

Atunci când societățile sau băncile ajung în situații financiare dificile, acest lucru este în general rezultatul asumării unor riscuri excesive sau al unor greșeli de gestionare. Subvențiile

¹ Această activitate se desfășoară în cadrul comitetelor Lamfalussy L3.

necontrolate către societățile sau băncile aflate în această situație denaturează piața, subminând sistemul de recompensă și pedeapsă care stă la baza funcționării acesteia. Aceste subvenții pot, de asemenea, să lase toată greutatea ajustării structurale pe umerii celor care funcționează fără a primi ajutoare. Din acest motiv, este necesar controlul ajutoarelor de stat pentru a garanta reducerea la minimum a ajutorului acordat întreprinderilor aflate în dificultate, precum și a denaturărilor concurenței care rezultă din acestea.

O vigilență deosebită este necesară în cazul băncilor, în contextul în care problemele dintr-o anumită bancă se pot extinde rapid la sectorul bancar în particular, precum și la sistemul financiar în general. În astfel de cazuri, sunt esențiale acțiunea hotărâtă, precum și cooperarea strânsă a statului membru în cauză cu Comisia Europeană, pentru a atinge obiectivul de îmbunătățire a stabilității financiare. Procedurile privind ajutorul de stat s-au dovedit a fi adecvate în vederea unei intervenții eficiente.

ETAPELE URMĂTOARE PENTRU UNIUNEA EUROPEANĂ

În pofida dimensiunii sale și a importanței piețelor sale financiare, UE nu poate rezolva, singură, toate problemele piețelor financiare. Există măsuri care pot fi adoptate de UE pentru a consolida și a proteja piețele financiare proprii, însă UE are nevoie să lucreze și în parteneriat cu alți interlocutori internaționali, în vederea construirii unui mediu internațional mai sigur și mai transparent, atât pentru investitorii mari, cât și pentru cei mici. Rolul important ce revine UE în elaborarea unei reacții coordonate la nivel mondial reflectă și impunerea monedei euro ca valută de prim rang. Ponderea monedei euro în cadrul sistemului financiar internațional implică o responsabilitate deosebită pentru UE, în special pentru statele membre din zona euro, care au astfel un rol central de jucat în cadrul eforturilor de rezolvare a deficiențelor dezvăluite de tulburările recente.

Într-un context de intensificare a globalizării, UE și partenerii săi au nevoie de un cadru care să ofere stimulente adecvate pentru eficiență și stabilitate financiară pe termen lung. Acest cadru trebuie să fie unul deschis, în care deciziile de investiții să fie adoptate pe baza încrederii în sistemele de reglementare. Această încredere presupune ca aceste sisteme să fie dotate în mod adecvat pentru îndeplinirea rolului lor de supraveghere, lucrând împreună în strânsă cooperare, reflectând natura cu adevărat internațională a piețelor financiare, și să poată preveni și/sau gestiona viitoarele crize transfrontaliere.

Planul de acțiune ECOFIN identifică un set de acțiuni concrete pe care UE le poate adopta. Consiliul European de primăvară le poate dezvolta și extinde. Planul oferă tuturor statelor membre posibilitatea de a confirma principiile care vor călăuzi UE în activitatea sa internă și în foruri internaționale precum G8, OCDE și Forumul pentru stabilitate financiară. Aceste principii ar trebui să cuprindă:

- responsabilitatea principală pentru gestionarea riscurilor revine instituțiilor financiare și investitorilor individuali;
- cadrele naționale de reglementare și de supraveghere trebuie să fie capabile să facă față creșterii gradului de complexitate și de inovație al sistemelor financiare;
- cooperarea dintre autoritățile de reglementare din UE și de la nivel internațional pentru prevenirea și gestionarea riscurilor trebuie să răspundă cerințelor unui sistem financiar de ce în ce mai globalizat.

UE ar trebui să convină asupra unei colaborări cu alți parteneri internaționali în scopurile următoare:

- îmbunătățirea informațiilor furnizate de agențiile de evaluare financiară astfel încât să asigure faptul că investitorii înțeleg riscurile asociate produselor financiare complexe și că evaluările sunt acordate pe o bază solidă. Agențiile de evaluare financiară trebuie să își îmbunătățească guvernanta pentru a arăta că se pot apăra împotriva conflictelor de interese. În cazul în care aceste agenții se dovedesc incapabile sau reticente să acționeze pentru a își remedia deficiențele, UE și alte autorități vor propune măsuri de reglementare;
- actualizarea regulilor contabile și de evaluare astfel încât să se obțină informații coerente despre expunerea băncilor și a altor instituții financiare la elemente din afara bilanțului, precum și asigurarea disponibilității unor instrucțiuni clare și unitare privind evaluarea și divulgarea acestor riscuri;
- încurajarea divulgării prompte și integrale a pierderilor de către instituțiile financiare;
- îmbunătățirea sistemelor de alertă rapidă ale UE privind stabilitatea financiară, prin raportări periodice de la comitetele de nivel 3;
- îmbunătățirea eficienței rețelelor UE de controlori financiari și asigurarea supravegherii stricte și eficace a grupurilor transfrontaliere;
- elaborarea unui cadru practic comun pentru evaluarea implicațiilor sistemice ale unei crize potențiale, inclusiv a unor orientări comune pentru gestionarea crizelor, precum și ameliorarea schimbului de informații;
- urmărirea realizării unui acord politic între Comisie, Consiliul de Miniștri și Parlamentul European pentru efectuarea modificărilor legislative necesare (de exemplu, modificarea directivei privind cerințele de capital) înainte de aprilie 2009 și convenirea asupra punerii în aplicare rapide a acestora.

Presiunile economice actuale reprezintă o provocare pentru creșterea economică și locurile de muncă – atât în Europa, cât și în întreaga lume. Factorii de decizie și autoritățile de reglementare trebuie să rămână atenți la evoluția situației, să fie pregătiți să se adapteze și să reacționeze în mod adecvat la momentul oportun. Uniunea Europeană și-a dovedit capacitatea de a elabora regulile prudențiale necesare și de a supraveghea piața financiară dinamică a Europei. Ea a consolidat baza economiei și se află într-o poziție mai bună pentru a face față tulburărilor financiare și pentru a limita efectele acestora asupra creșterii economice. Pentru UE, cel mai bun mod de a reține încrederea operatorilor de pe piață și a consumatorilor este de a rămâne vigilentă și hotărâtă într-o perioadă de tensiune ridicată pe piețele financiare, colaborând cu partenerii internaționali pentru identificarea deficiențelor și remedierea rapidă și eficace a acestora. Comisia va continua să joace rolul care îi revine în promovarea stabilității financiare, prezentând propuneri atunci când acest lucru este necesar.